

ТУРИСТИК ХАРИТА ВА АТЛАСЛАРНИ ЯРАТИШ ҲАҚИДА

*Юлдошева Р.Р., Эгамбердиев А.
Ўзбекистон Миллий университети.*

Кириш. Мамлакатимизда туризмни изчил ривожлантириш, сайёҳлик обьетларидан самарали фойдаланиш, кўрсатилаётган ҳизмат турлари сифатини ошириш, юртимизга ташриф буюраётган сайёҳлар оқимини кўпайтириш иқтисодиётнинг тез суратларда ўсишини таъминлашда муҳим омил ҳисобланади. Ҳозирги пайитда туризм йўналишида малакали мутахассисларни тайёрлаш, уларни иш билан таъминлаш, дунё бозорида рақобатбардош миллий туристик маҳсулотларни (хунармандчилик маҳсулотлари) кўпайтириш ҳамда туризмнинг янги йўналишларини яратиш ва бошқа шу каби бир қатор ишларни амалга ошириш мақсадида салмоқли ишлар амалга оширилмоқда.

Президентимизнинг 2017-йил 16 августдаги “2018-2019 йилларда” туризм соҳасини ривожлантириш бўйича биринчи навбатдаги чора тадбирлар” тўғрисидаги қарори бу борадаги ишларни янги босқичга кўтарди.

Ишнинг мақсад ва вазифалари. Юқорида таъкидланганларга биноан мзкур қарор доирасида қатор тизимли ишлар, жумладан туристик агентликларга катта имкониятлар яратиш, юртимизга ташриф буюрувчи сайёҳлар учун виза олишни янада осонлаштириш, электрон чипталар савдосини йўлга қўйиш, янги туристик маршрутларни очиш шулар жумласидандир. Ушбу масалаларни самарали ечимини топишда тадқиқотни бошқа усуллари қатори картографик метод ҳам муҳим ўрин тутади. Туристик мавзудаги харита ва атласлар муҳим тасвирий манба бўлиб, улар минтақаларда туризм салоҳиятидан самарали фойдаланишда муҳим омил ҳисобланилди. Бунинг учун:

- мамлакатимиздаги туристик зоналарнинг (худудларнинг) алоҳида мавзули хариталарини лойиҳалаш ва тузиш;
- яратилаётган картографик асарларни етакчи хорижий тилларда (масалан; инглиз, немис, француз ва б.) яратиш ва чоп этиш;

-уларнинг дизайнига ва компоновкасига алоҳида ўзгача миллий кўриниш бериш;

-харита ва атласларнинг масштабларини мақсадга мувофиқ, танлаш, уларни фойдаланишга қулай қилиб чоп этиш лозим бўлади.

Туристик мавзудаги хариталарини лойиҳалаш ва тузишда тизимли ёндашув услубидан фойдаланиб иш юритиш ммақсадга мувофиқ. Бу хариталарда Ўзбекистон ҳудудини туристик минтақаларга бўлинини омилларини (мезонларини) ўргангандан ҳолда авлодан-авлодга ўтиб келаётган қадимий мерос обьектлари ва меъморий ёдгорликлар жойлашган ерларни ёрқин рангларда, кўргазмали қилиб тасвирланса хаританинг маълумотлилик даражаси ва уларни қамрови кенгайиб ундан фойдаланиш осонлашади.

Асосий қисм. Маълумки туризм ўз кўламига ва мақсадларига кўра бир қанча турларга ва шаклларга бўлинади. Кўламига кўра: ички туризм(фуқароларнинг ўз мамлакати доирисида сайёҳат қилиши) ва ташки туризм (фуқароларнинг бошқа юртларга саёҳат қилиши); мақсадига кўра: ҳаваскорлик туризми (фуқароларнинг қизиқиши ёки маънавий дунёқарашини бойитиш ва маданий ҳордиқ олиш мақсадида саёҳат қилиши), илмий ёки билим олиш туризми (фуқароларнинг илм олиш учун бошқа мамлакатларга ташрифи), даволаниш ва соғломлаштириш туризми (фуқароларнинг мамлакат ичида ёки бошқа мамлакатга даволаниш ва соғлигини тиклаш мақсадида ташрифи) турларига бўлинади.

Юртимизда туризм соҳасини ривожланишига кўра, бир неча йўналишларга бўлиниши мумкин. Жумладан, анъанавий йўналишлар: юртимизнинг энг қадимиш шаҳарлари (Тошкент, Самарқанд, Бухоро, Шахрисабз, Хива ва бошқалар.) ва қадимиш обидаларга саёҳат; экологик туризм йўналишлари: экологик жихатдан қулай ва фойдали бўлган ерларга (Зомин ва Чотқол қўриқхоналари, Чорвоқ дам олиш оромгоҳи ва б.) саёҳат; археологик туризм йўналишлари: юртимизнинг кўп йиллик тарихини ўзида мужассам қилган масканлар (Самарқанд, Хоразм, Сурхондарё, ва б.)га саёҳат; Диний туризм йўналиши: қадимиш диний қадамжойларга

(Тошкентдаги Занги ота масжида, Самарқандаги гўри Амир мақбараси, Бухородаги Иchan қаъла обидаси ва б.) ташрифлар. Юртимиздаги тарихий ва замонавий иншоотлар, дам олиш жойлари мамлакатимиз худуди бўйича нотекис жойлашганлиги сабабли уларни шартли равишда **6 та туристик минтақага бўлиш мумкин.**

-**Тошкент туристик минтақаси** (Тошкент шаҳри ва Тошкент вилояти туристик обьектлари);

-**Фарғона туристик минтақаси** (Водий ва Андижон, Наманган туристик обьектлари);

-**Самарқанд- Шаҳрисабз туристик минтақаси** (Самарқанднинг ўзига хос туристик обидалари, Регистон майдони, Мирзо Улуғбек, Шердор ва Тилла Қори мадрасалари.)

-**Бухоро-Кармана туристик минтақаси**(Бухородаги амирларнинг мустаҳкам қароргоҳлари, Арқ, Исмоил Сомоний мақбараси, Минораи Калон ва минтақанинг иккинчи кичик маркази Кармана)

- **Хива-Нукус туристик минтақаси.** Бу минтақа Амударё соҳилларида ва Оролбўйи экологик минтақасида жойлашганлиги сабабли экологик минтақа билан яқиндан танишиш ва Хоразмшохлар тарихи ҳақида тўлиқ маълумот олиш мумкин.

Хулоса. Юқорида қайд этиб ўтилган туристик зоналарнинг маҳсус мавзули тизимли хариталарини лойиҳалаш ва тузиш, республикамиз географ ва картографларининг биринчи навбатдаги вазифаси ҳисобланади. Бунинг учун, Ўзбекистон Республикаси Туризмни ривожлантириш давлат қўмитаси, “Ергеодезкадастр” давлат қўмитаси, Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети Геология ва география факультети жамоаси ҳамда “Картография” Илмий ишлаб чиқариш давлат корхонаси мутахассислари билан ҳамкорликда маҳсус лойиҳа асосида дастур ишлаб чиқиши ва уни изчил амалга ошириш лозим бўлади. Ўйлаймизки, республикамизда мавзули картографияни бугунги ривожланиш даражаси юқоридаги вазифаларни муваффақиятли бажарилишини таъминлайди.